

NIGHTINGALES, FALCONS, MOUNTAIN PARTRIGES: BIRDS IN MACEDONIAN FOLK SONGS

Masha Belyavski-Frank

DePauw University, Greencastle, Indiana, USA

Дата на прием: 02.08.2022 г.

Abstract: Multiple roles of birds in Macedonian folk songs are discussed. They include nightingales, falcons, mountain partridges and doves, each having symbolic roles, especially in love songs and ritual wedding songs. The transformation of young men into falcons, and young women into mountain partridges, is particularly important in wedding songs.

Keywords: Macedonian folk songs, birds in folk songs, messenger, time telling, transformation

In Slavic folklore, birds have many functions. They appear as messengers to people, bringing them news, telling time, and even ordering other individuals to do certain actions. Birds frequently appear in Macedonian folk songs with these various functions, as in this wedding song from Struga. Here the groom's falcon acts as his representative, who will tell the bride to prepare gifts for his family. Furthermore, the groom is often symbolized by a falcon, bringing his bride to his home: "Никола шета низ гора, / во ръка държит сокола, / сокол му лепо вореше: / – Никола море, Никола! / Подотупуши ми ремена, / подотупуши ми петлици, / далеку да си отлетам, / дур девјойкини дворои! / Да ѝе поръчам-наръчам / да везит риза зетоска, / а на свекърва марама...", "Nikola walked down the mountain, / He held a falcon in his hand, / The falcon spoke nicely to him: / "Nikola, o Nikola!" / Loosen my leash, / Loosen my jesses, / So I can fly far away, / All the way to the girl's home! / So I can demand, and order her / To embroider a shirt for the groom, / And a scarf for her mother-in-law..." (Миладиновци 2009, 521: 501).¹

While falcons are a male symbol, nightingales often serve as messengers for women or for a group of men and women. Herb- and flower-picking on St. George's Day (May 6th) are typically performed by girls and young women. The bride has entered a new stage of life – as mistress of the household. In this St. George's Day song, the bride is told not to gather herbs, but rather to return home to prepare for guests, members of her

¹ All examples have been translated by the author. In some of the in-text citations the author provides author's surname, year, number of song and page, while in some others, just the author's surname, year and the number of page.

family coming to visit: „Не оди в гора, Радо невесто / не бери биле, / не бери биле, Радо невесто, / под зелен јавор / На јавор имат, Радо невесто, / славејно пиле, / Песни ти пеет, Радо невесто: / – Појди си дома, / Појди си дома, Радо невесто, / гости ти дошле, / гости ти дошле, Радо невесто, / мајка и татко, / мајка и татко, Радо невесто / и девет браќа“, “Don’t go to the mountain, Rada the bride / don’t gather herbs, / don’t gather herbs, Rada the bride, / beneath the green maple / on the maple tree, Rada the bride, / there is a nightingale / it is singing songs to you, Rada the bride: / – Go home, / Go home, Rada the bride / Guests have come / guests have come, Rada the bride, / your mother and father / your mother and father, Rada the bride / and nine brothers” (Иванова и Живков 1981: 278–279).

This trope of nightingales as messengers appears in other Balkan songs, such in this Bosnian one: “Djevojka pita slavu: / – Slaviću, ptico bjela, / po čem’ ti Jurjev’ poznaješ? / – Djevojko, luda budalo, / lahko je Jurjev’ poznati. / Kad Jurjev danak osvane / i žarko sunce ograne, / onda ti gledaj, djevojko, / kako se polje zamagli, / i bijelim ovcam’ zakrili / kako se zemlja oživi, / zelenom travom pokrije”, “A girl asked a nightingale: / – Dear nightingale, you white bird, / How do you know it is St. George’s Day? / O girl, you crazy, foolish one, / It is easy to recognize when it is St. George’s Day. / When St. George’s Day dawns, / And the sun rises, / Then look, girl, / How the field is covered in fog / And the white sheep are hidden by fog / As earth comes to life / And covers the fields with green grass...” (Čubelić 1956: 115).

In this love song from Struga, a nightingale gives advice to a maiden: „Пропеа билбил в планина / девојка абер донесе: / – Мажи се, мажи, девојко, / дури си бела црвена / дур’ ти е росно ликото / дур’ те јунаци сакает / дури ти стојци праќаат“, “A nightingale started to sing on the mountain / He brought news to girls: / – Get married, get married, girl, / While you are fair and rosy cheeked / While your face is dewy / While young men desire you / While worthy young men are sent to you” (Китевски 2008б, 51: 62).

Nightingales are often mentioned in wedding songs, where the trope of a nightingale begging to be taken to the bride’s new home, to help with the transition of maiden to married woman, often appears: „Ранила мома славеја, / додек е била девојка. / Шарен го ковчег чувала, / при тенки дари легало. / Кад се е младо отдало, / Таг е славеја продало. / Славеј се милно молеше: / Не ме продавај, девојко, / И мене води сас тебе / ја ќе

те рано разбуѓам, / ти ќе се рано успиваш: / Стани, ми стани, девојко, / свекрвата е станала“, “A girl fed a nightingale, / while she was a maiden. / She kept it in a brightly coloured cage, / it lay next to fine gifts. / When she was given away as a bride, / then she sold the nightingale. / The nightingale sweetly begged: / Do not sell me, girl / And take me with you / I will wake you early, / you will go to bed early: / Get up, get up, girl / your mother-in-law has gotten up...” (Иванова и Живков 1981: 335). “Ранила мома биљбиљче, / ка го ранила, ранила, / дојде време и коа / момата да се омъже. / Викна биљбиљ да плаче: / О, леле, леле ду бога, / Дека ме мене оставаш. / Мълчи, не плачи биљбиљче, / јаска тебе не оставам”, “A girl fed a little nightingale, / She fed it, fed it, / The time came / For the girl to be married. / The nightingale shouted and started to cry: / ‘O alas, alas for heaven’s sake, / For you are leaving me. / ‘Be quiet’, don’t cry, little nightingale, / I won’t leave you!’” (Паскалевски 1959, 19: 24).

Another function of nightingales is that of telling time. This Easter song mentions nightingales as messengers and time-tellers for both girls and young men: „...Во сидела, Недо, три биљбиљи. / Ено пее, Недо, на утрина, / друго пее, Недо, преку полнош. / Тој шо пее, Недо, на вечера, / тој не вели, Недо, мошне добро, / станувајте, луди, легинајте. / Тој шо пее, Недо, преку полнош, / Тој не вели, Недо, на утрина, / тој не вели, луди, станувајте, / луди-млади станувајте, / станувајте, работајте, / работајте, луди, да имате, / ката дена и промена. / На Велигден, луди-млади, / На Велигден три промени, / Три промени копринени!“, “In the nests, Neda, are three nightingales. / One sings, Neda, in the morning, / Another sings, Neda, after midnight. / The one who sings, Neda, in the evening, / He tells us, Neda, very well, / Get up, crazy ones, go to bed. / The one who sings, Neda, after midnight, / The one who tells us, Neda, in the morning / He tells us, crazy ones, get up, / Young and crazy ones, get up, / Get up, work, / Work, crazy ones, so you’ll have, / A change of clothes for every day. / For Easter, young and crazy ones, / For Easter three changes of clothes, / Three changes of silk clothes!” (Паскалевски 1959, 3: 18).

Similarly, from the region of Kičevo: „Нали ти рекох, девојко, / не оди рано за вода? / Нашите чешми се далеку, / често се потишча широки, / со ред се лојза зелени, / во лојза пејат славеи. / Првиот пеет на вечер, / Вториот пеет на полноќ, / Трекиот пеет на утро. / Тој шчо пееше на вечер: / – Вечерајте до два млади! / Тој шчо пееше на полноќ: / – Љубите се до два млади! / – Вечерајте до два млади! / То шчо пееше на утро: / – Станувајте до два млади!...“, “Didn’t I tell you, girl, / Not to fetch water early? / Our wells are far away, / The roads are often wide, / Next to green grapevines, / Nightingales sing in the vines. / The first one

sings in the evening / The second one sings at midnight, / The third one sings in the morning. / The one who sang in the evening: / ‘Eat supper, two young people!’ / The one who sang at midnight: / ‘Kiss each other, two young people!’ / The one who sang in the morning: / ‘Get up, two young people!’” (*Бългaрско народно ѿворчeство* 1962б: 331).

More examples from other South Slavic folk songs of birds giving information include this one from Croatia, where a “wond’rous bird” answers a riddle: “...Sve su tice gerga upitale; / ‘Što je šire od sinjega mora, / što je brže od vrana konjica, / što je milije od mile matere?’ / Al govori tica gergerica: / ‘Šire j’ nebo od sinjega mora, / brže s’oči od vrana konjica, / dražo j’dragi od drage matere’”, “...All the birds asked the wond’rous bird / ‘What is wider than the blue sea, / What is swifter than a black horse, / What is dearer than one’s darling mother?’ / But the wondr’ous bird answered: / ‘The sky is wider than the blue sea, / One’s eyes are swifter than a black horse, / One’s sweetheart is dearer than one’s dear mother’” (Kušmiš & Jure 1953, 91: 77).

Not only nightingales, but birds in general, serve as messengers in Slavic folklore. In this Epiphany song, sung to a father with an unmarried son, a bird brings news that he will marry his son off to a king’s daughter. In this instance, the bird bringing news to a man is not a nightingale, but simply ‘a beautiful bird’: „Домакине Стамјанине, / (...) / Долетало лепо пиле / на рамена на Стамена. / Тогај велит домакинот: / – Ај подајте лак и стрела, / да застрела ова пиле. / Одговори лепо пиле: / – Не сум пиле за стрелање, / тук сум пиле аберџија, / абер носам од далеку, / ти си имаш мила сина, / царот има мила ќерка, / двајца да се сосватите...“, “Head of the household, Stamjan, / (...) / A beautiful bird has flown / Onto Stamen’s shoulder. / Then the head of the household says: / ‘Hey, hand me my bow and arrow, / To shoot this bird’. / The beautiful bird replies: / ‘I’m not a bird for shooting, / Rather I’m a bird that brings news, / I’m bearing news from far away / You have a dear son / The king has a dear daughter, / Bring the two of them together...’” (Китевски 2013: 75–76).

A frequent trope in Macedonian folk songs is a singing competition between a girl and a nightingale: „Билбил пее во планина, / а девојче во мал градинче, / Кој ми плете ал чораби, / ји на билџил му велеше: / – Оре билџил горско пиле, / Ако мене ме натпејеш (2) / Ќе ти дада ал чораби, / Сосе мал градинче, / Ако јас те натпејам / Ќе ми дајеш бело стадо, / Сосе млади чобанина“, “A nightingale sings on the mountain, / And a girl in a little garden, / She is knitting red stockings, / And says to the

nightingale, / – Oh, nightingale, you mountain bird, / If you out-sing me (2) / I will give you the red stockings, / Along with the whole little garden, / If I out-sing you / You will give me a white flock of sheep, / Along with all the young shepherds” (л. 1070, пер. бр. 17622). „Билъбилъ пое у планина, / дејче седи у градина, / дејче билъбилъ говоруе: / Ајде, билъбиле ќе поемо, / кој ќе се натпоемо, / ако ти ме натпоеш / Ќе ти дадем градинава, / Ако бекар га натпое / ќе му даде планината!“; “Come, nightingale, let’s sing, / To see who of us can out-sing the other, / If you out-sing me, / I’ll give you this garden, / If a bachelor out-sings you, / You’ll give him the mountain!” (л. 607 пер. бр. 10989).

Doves are also a common symbol of love in Slavic folklore. In Macedonian songs, one of their main functions is that of representing matchmakers as well as bringing news of her engagement to a maiden: „Сон соневала девојка: / на сон је дошле гулаби. / Велит, говорит девојка: – мајко ле, мила мајко ле, / на сон дојдоа гулаби, / сакае да ме земает! / – Ќерко ле, мила ќерко ле, / гулаби ти се стројници / ти веќе ќе са овозможиш“, “A girl dreamt a dream: / In the dream, doves came. / The girl spoke, and said: / ‘Mother, dear mother / Doves came in a dream, / They wanted to take me!’ / ‘Daughter, dear daughter, / The doves are matchmakers for you. / You’re about to get married’” (Китевски 2007, 260: 263). Similarly, from Štip: „Летнале са два голуба, / Од момини рамни двори. / Мала мома двори мете, / Двори мете, столи реде, / Столи реде, с раци дрнка, / С раци дрнка бели гривни, / С нозе тропа жлти чевли, / Да пропади два голуба! / Одговорот два голуба: / – Оре, моме, мало моме / Ние не сме два голуба, / Току сме си два стројника!“; “Two doves were flying, / From a girl’s spacious courtyard, / A little girl was sweeping the courtyard / Sweeping the courtyard, setting the tables, / Setting the tables, shaking her hands, / Shaking the silver bracelets on her hands, / Stamping with gold shoes on her feet, / To make the two doves fall! / The two doves answered: / ‘Listen, girl, little girl, / We are not two doves, / Rather we are two matchmakers!’” (Васиљевић 1953, 215: 242).

In wedding songs, one of the most common symbols for a bride is a mountain partridge, a small, fertile bird. In this wedding song from Prilep, as a bride gazes back at her home, on leaving it forever, she is compared both to a lamb separated from its flock, and a partridge leaving its native mountain: „Отдели се, мома, от рода, / обзрни се, мома, погљади, / сета рода не е по тебе. / Отдели се, мома, от кука, / като рудно јagne от стадо, / като јефебица от гори“, “Separate yourself, girl, from your kin, / Look around, girl, have a good look, / All of your kinfolk are not coming after you. / Separate yourself, girl, from your house, / Like a lamb from the

flock, / Like a partridge from the mountain” (Иванова и Живков 1981: 403). „Видов мома в одајата, / каде ми се променува. / Ќе продадам сета стока, / туку таа да си земам. / Мома вели и говори: / – Ој ти лудо, ој ти младо! / Ако сум ти наранчано, / ќе ти пруснам во дворјето, / како кривка еребица. / Ќе ти седнам на софрата / како шарена преперица, / ќе ти легнам в постелата, / како кротко рудно јагне“, “I saw a girl in her chamber, / Where she was changing her clothes. / I will sell all the cattle, / Only so I can marry her. / The girl said and spoke: / ‘Oy, you crazy one, oy, you young guy! / If I am destined for you, / I will flounce into the courtyard, / Like a tender partridge. / I’ll sit down at the table / Like a multi-colored butterfly, / I’ll lie down in bed, / Like a meek young lamb”” (Китевски 2008a, 88: 79). These three actions refer to three parts of the wedding ritual – when the bride enters the groom’s courtyard, when she is at the wedding feast, and when bride and groom consummate the marriage.

One of the major elements in Slavic folk literature is the transformation of humans into birds. For instance, in Russian folk tales, girls turn into swans and fly away from their pursuers. Similarly, in Macedonian love songs and wedding songs, the trope of a girl turning into a bird and fleeing, pursued by a young man who has turned into a stronger bird, is very common.

Men typically transform into falcons, that bird symbolic of power and strength, as we have seen earlier. Referring to a young man in particular as a gray falcon is also a very common trope, as seen in this St. George’s Day song from Bitola, where an old man is boasting of his family members: „На стар маж или жена / Јанкула вино пиеше, / (...) / и ми се фалба фалеше: / Јас имам жена кадана, / јас имам сина сиф сокол, / јас имам ќерка Султана!“, “For an old man or woman / Jankula was drinking wine, / (...) / And he was praising himself: / ‘I have a wife who’s a lady, / I have a son who’s a grey falcon, / I have a daughter who’s a sultan’s wife”” (Стоилов 2000, 127: 138).

Another characteristic of falcons is their excellent eyesight, particularly at a long distance, and this element often appears in love songs and in wedding songs, where the young man in the guise of a falcon catches sight of a girl: „Сив сокол лета по небо, / Над девојкини сараи, / Сив сокол лета по небо, / Над девојкини сараи, / Широко шири криљата, (2) / Шчо ‘а догледа девојка...“, “A grey falcon flies across the sky, / Above the palace of a girl, / A grey falcon flies across the sky, / Above the palace

of a girl, / He spreads his wings wide, (2) / When he catches sight of a girl” (Ристески 2011, 313: 102–103).

In this wedding song from Žvan, we again see the transformation of the bride into a fleeing mountain partridge. The groom sends his best men as falcons after her to bring her back. The trope of a fleeing bride transformed into a partridge is common in Macedonian wedding songs: „Добре дошле китени сватои / зеташине туго земјанине, / што си јишол што си коња морил, / девојка ти в’ гора јодбегнала, / си сторила горска еребица, одлетала зелени ливадје, / да набери трева детелина, / да нарани коња од јунака. / Ој девојки момини другачки, / јас си водам два сиви соколи / ќе и пратвам во гора зелена / ќе доведат девојки од гора...“, “Welcome, decorated wedding guests / O groom, you stranger, / Why have you come, why have you tired your horse, / Your girl has run off to the mountain, / She has turned into a mountain partridge / Flown off to green meadows, / To gather clover grass, / To feed the young man’s horse / O girls, the maiden’s girlfriends, / I have brought two grey falcons / I will send them to the green mountain / They will bring the girl from the mountain...” (л. 464 пер. бр. 8911).

One of the most common metaphors for a young man/groom is that of the falcon. Strong and swift, the falcon represents these qualities in the groom: „Ој ти, зете, сиви соколе, / Каде одиш, каде одиш, / Каде војската ја водиш? / Овде нема мома за мажење / Овде има горска јаребица“, “O groom, you grey falcon, / Where are you going, where are you going, / Where are you leading the army? / There is no girl to be wed here, / There is a mountain partridge here” (Ристески 2011, 542: 180).

In this wedding song from Kratovo, the groom is both a falcon and a dove, and his bride, both a partridge, and a lady-dove. As they enter the groom’s home, the groom appears as a powerful bird, and his bride as a round and fertile partridge. They are both doves, birds showing affection and love: „Ја искочи, јунакова мајко, / та погледни доле преко поле, / да си видиш какво добро иде, / добро иде, ошч по-добро воде: / сокол иде – јаребица воде, / голуб иде – голубица воде...“, “Show yourself, o groom’s mother, / And look down across the field, / So you can see what sort of good thing is coming, / Something good is coming, and it’s leading something better: / A falcon is coming – he’s leading a partridge, / A dove is coming – he’s leading a lady-dove” (*Българско народно творчество* 1962a: 577–578).

In this wedding song from the village of Krklino, the bride is portrayed as a mountain partridge, preparing the bridal loaf: „Запавкала горска јаребица, / за-павкала горска јареби. / Со криљата брашно

горска ми засева, / со крилата брашно ми засе. / Исчисти се бел Дунаве избистри се, / исчисти се бел Дунаве избистри. / (...) / Да измијам бел Дунаве бели раце... (се пее кога се меси сваката)“, “A mountain partridge fluttered her / wings, / A mountain partridge fluttered her / win... / With her wings, the mountain bird sifted flour, / With her wings, she sifted flour. / O white Danube, cleanse your waters, and hurry, / O white Danube, cleanse your waters, and let them / run swiftly. / (...) / So I can wash, white Danube, my white hands (Sung when mixing the bridal loaf)” (л. 481 per. бр. 9133).

The theme of transformation of the bride into both animate beings and inanimate objects, where the groom transforms into corresponding animate beings and inanimate objects to chase and seize the bride is well represented in this wedding song from Ohrid: „ – Ќе се сторам еребица, лудо ле, / К’д ќе ме најдиш? Јагне ле, / К’де ќе ме видиш? / – Ќе се сторам сокол по дрвјата, моме ле, / Тебе ќе те најдам, јагне ле, / Тебе ќе те фатам! / (...) / – Ќе се сторам коса по хан’ми, лудо ле, / К’д ќе ме најдиш? Јагне ле? / К’д ќе ме видиш? / Ќе се сторам чешел од филдиша, моме ле, / тебе ќе те најдам, јагне ле / тебе ќе ми те чешљам!...“, “ – I’ll turn into a partridge, you crazy guy, / Where will you find me? My lamb, / Where will you see me? – I’ll turn into a falcon among the trees, o girl, / I’ll find you, my lamb, / I’ll catch you! / (...) / – I’ll turn into a lady’s locks of hair, you crazy guy, / Where will you find me? My love, / Where will you see me? / – I’ll turn into a comb of ivory, o girl, / I’ll find you, my lamb, / I’ll comb you!...” (Шапкарев 1976, 17: 192–193).

In a different situation, the girl in this love song transforms into various animate beings, in order to follow the young man she desires: „Дошло лудо, дошло младо / у наска на гости, / (...) / ка го виде мала мома / и го заљуби, / Стана лудо да си оди / и она по него. / – Немој моме, немој душо / ти не мож да дош. / јаска имам д’лга п’та / широко поле, / (...) / – Ако лудо, ако младо, / и јаска ќе дојда, / ќе се стора јаребица / и јаска ќе дојда. / – Немој мома, немој душо, / ти не мож да дош, / тамо има зелен чаир, / ти не мож да дош / – Ако лудо, ако младо, / и јаска ќе дојда, / ќе се стора рудо јагне / ќе го испаса...“, “A crazy guy, a young guy / Was visiting us, / (...) / When he saw a little girl / And fell in love with her. / The crazy guy got up to leave / And she left after him. / – You mustn’t girl, you mustn’t, darling, / You cannot come, / I have a long road / A wide field / (...) / – Well, you crazy guy, well, you young guy, / I’ll come, too, / I’ll turn into a mountain partridge / And I’ll come, too. / – You mustn’t, girl, you mustn’t, darling / You cannot come, / There is a green

meadow there, / You cannot come. / – Well, you crazy guy, well, you young guy, / I'll come, too, / I'll turn into a young lamb / I'll graze in the meadow..." (л. 1715. per. бр. 26219).

Thus, in Macedonian ritual and love songs, there are multiple functions of symbolic birds. These include acting as messengers, as is very common in Slavic folklore. Nightingales are most frequently bringers of news, in particular to young women. A frequent function, especially in harvest songs, is that of telling time for both young men and young women by songs with a nightingale. Doves, symbolizing love, frequently represent matchmakers who bring news to the girl of her upcoming wedding.

As powerful, keen-sighted birds, falcons represent young men in general, and more specifically, as the groom in wedding songs. Young women, in particular brides, are symbolically portrayed as mountain partridges that have fled to the mountain and are pursued by their groom-to-be.

Transformation of young men and women into birds is one of the most common tropes, both in Slavic folklore, and in Macedonian folk songs, and typically appear in love songs and in wedding songs. Transformed into a mountain partridge, the bride flees from the groom out into nature (into the mountains, or into a meadow), and is pursued either by the groom or by his brothers, transformed into falcons. In love songs, there is a similar situation, with the young man transforming into a falcon and chasing the girl who has become a partridge.

LITERATURE

Cyrillic

Бицевски, Т. 1999. *Македонски народни ѓесни од Косѓурско*. Скопје: Институт за фолклор.

Бѓлѓарско народно ѓворчесѓво. Том 5: *Обредни ѓесни*. 1962а. Софија: Бѓлгарски писател.

Бѓлѓарско народно ѓворчесѓво. Том 6: *Љубовни ѓесни*. 1962б. Софија: Бѓлгарски писател.

Василевиѓ, М. 1953. *Јуѓословенски музички фолкор. Народне мелодије које се ѓевају у Македонији*. Београд: Просвета.

Иванова, Р. & Т. Живков. 1981. *Бѓлѓарска народна ѓоезија и ѓроза в седем ѓома*. Том II: *Обредни ѓесни*. Софија: Бѓлгарски писател.

Китевски, М. 2007. *Миѓолошки и обредни ѓесни*. Скопје: Камелеон.

Китевски, М. 2008а. *Љубовни народни ѓесни*. Скопје: Камелеон.

Китевски, М. 2008б. *Македонски народни умотворби 3: Љубовни народни ѓесни*. Скопје: Камелеон.

Китевски, М. 2013. *Македонски ѓразници и ѓразнични обичаи*. Скопје: Камелеон.

Миладиновци, Д. и К. 2009. *Зборник на народни ѓесни*. Скопје: Култура.

Милошев, Ѓ. 1996. *Галички свадбарски ѓесни*. Скопје: Симарес.

Паскалевски, П. 1959. *Народни ѓесни од Еџејска Македонија*. Скопје: Институт за македонски јазик.

Ристески, Д. 2011. *Македонски народни ѓесни од Мариово*. Книга друга. Скопје: Камелеон.

Стоилов, А. 2000. *Македонски народни умотворби*. Скопје: Институт за македонска литература.

Шапкарев, К. 1976. *Избрани дела*. Том први: *Песни*. Скопје: Мисла.

Latin

Љubelić, T (ed.). 1956. *Lirske narodne pjesme: Antologija*. Zagreb: Moja Biblioteka.

Unpublished manuscript – Institute of Ethnology and Folklore Research, Zagreb: Kušmiš, Ante i Jure. 1953. Rkp. 24. *Narodne pjesme sabrane po Roždaniku, Jazavici i Rajiću u Slavoniji*.

Manuscripts

Ракописи – Институт за фолклор Марко Цепенков (Unpublished manuscripts – “Marko Cepenkov” Institute of Folklore in Skopje):

л. 464, рег. бр. 8911, с. Жван (village of Žvan, region of Demir Hisar)

л. 481, рег. бр. 9133, с. Крклино (village of Krklino, Bitola region)

л. 607, рег. бр. 10989, с. Јегуновце, Тетовско (village of Jegunovce, Tetovo region)

л. 1070, рег. бр. 17622, с. Брлица, Порече (village of Brlitsa, Poreče region)

л. 1715, рег. бр. 26219, с. Прекопана, Леринско (village of Prekopana, Lerin region, Aegean Macedonia).

СЛАВЕИ, СОКОЛИ, ГОРСКИ ЕРЕБИЦИ: ПТИЦИТЕ ВО МАКЕДОНСКИТЕ НАРОДНИ ПЕСНИ

Маша Белјавски-Франк

Универзитет „Де по“, Гринкесл, Индијана, САД

Резиме

Во македонските обредни и љубовни песни, птиците вршат различни симболични улоги. Тие се претставени како гласници, што е чест случај во словенскиот фолклор. Биљбиљите се гласници на важни вести, како на пример, во една ѓурѓовденска песна (пример бр. 2), биљбиљот ѝ вели на младата невеста да се врати дома за да се подготви за гости. Оваа птица често пати го означува времето, па така, биљбиљот ѝ кажува на невестата кога треба да стане, кога треба да оди „на вода“, кога да подготви појадок, и сл. Во жетварските песни, биљбиљот им порачува на жените и на мажите кога да станат, кога да работат, кога да вечераат, итн. Гулабите, како симболи на љубовта, често претставуваат подводации, кои доаѓаат кај девојката за да ѝ соопштат вести за идната свадба.

Како моќни птици со остар вид, соколите обично ги претставуваат младите мажи, и особено младоженците во свадбарските песни. Младите жени, особено невестите, симболично се претставени како горски еребици (мали, плодни птици), коишто избегале на планина, и се гонети од идниот зет.

Преобразбата на младите мажи и жени во птици е една од најчестите тропи како во словенскиот фолклор, така и во македонските народни песни, а се појавуваат и во љубовните и во свадбарските песни. Невестата, преобразена во горска еребица, бега во природа (на планина или на нива), и ја следат сокол(и), односно зетот или неговите браќа. Браќата ја носат невестата до нејзиниот зет. Во љубовните песни има слична ситуација, во која јунакот се преобразува во сокол, и ја гони девојката (која станала еребица).